

คำวินิจฉัยของ นายมานิต วิทยาเต็ม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๒/๒๕๕๖

วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไท

นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทต่างวาระกัน ๓ คำร้อง คือ คำร้องลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๖ และวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ ด้วยเหตุผลตามคำร้องแต่ละคำร้อง คือ

(๑) พรรคไทนำเงินสนับสนุนค่าไปรษณียากรที่ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองไปใช้จ่ายไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๒

(๒) พรรคไทดำเนินการประชุมใหญ่พรรคไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรคไทยฯ ข้อ ๖๒ ในการลงมติเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคและเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคเพิ่มเติม โดยมีกรรมการพรรคและผู้แทนสาขาพรรคเข้าร่วมประชุมใหญ่ไม่ถึงจำนวนกึ่งหนึ่ง อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๖

(๓) พรรคไทไม่จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๕๕ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๒

รายละเอียดคำร้องและข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องปรากฏในคำวินิจฉัยกลาง และไม่จำเป็นต้องเป็นการทำคำวินิจฉัยส่วนตนอีก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติว่า

“มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นวามดีหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะ และการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าดีหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้หมดดีหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๖ ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

ในระหว่างที่พรรคการเมืองใดดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๕ ให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองนั้นประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

มาตรา ๖๒ พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป”

ข้อพิจารณาและการวินิจฉัย

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ ซึ่งอยู่ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย การจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นเสรีภาพพื้นฐานของชนชาวไทย และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ การที่จะจำกัดเสรีภาพในการตั้งหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมพรรคการเมือง จึงมิควรกระทำได้ง่ายๆ การยุบ

พรรคการเมืองก็เช่นเดียวกัน หากพรรคการเมืองจะต้องถูกยุบด้วยสาเหตุแต่เพียงปัญหาการใช้จ่ายและการทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรค หรือปัญหาการจัดประชุมใหญ่เพื่อแก้ไขข้อบังคับพรรคหรือเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคไม่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับในเรื่องวิธีดำเนินการเรื่องนั้นๆ แล้วระบอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมืองก็จะอยู่ในอันตราย และขัดต่อหลักการพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการรวมตัวกันของบุคคลเพื่อจัดตั้งพรรคการเมือง ความจริงแล้ว การปฏิบัติไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเงินย่อมเป็นเหตุให้ถูกระงับสิทธิในการได้รับเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง หรืออาจถูกดำเนินคดีอาญาหรือทางแพ่งด้วยหากเป็นการฉ้อฉลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ส่วนการแก้ไขระเบียบข้อบังคับหรือเปลี่ยนแปลงตัวคณะกรรมการบริหารพรรค ที่ดำเนินการประชุมใหญ่ไม่ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับพรรคย่อมทำให้มติที่ประชุมนั้นไม่สมบูรณ์และไม่สามารถทำให้เกิดการแก้ไขระเบียบข้อบังคับหรือไม่สามารถแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคใหม่ได้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๖๕ บัญญัติให้เหตุต่างๆ ดังกล่าวเป็นเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น จึงเป็นการสร้างสภาพบังคับเกินกว่าเหตุ และขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ และต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ศาลรัฐธรรมนูญไม่พึงรับบังคับให้ ทั้งนี้ ตามนัยเดียวกับกรณีที่เคยวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๒๓/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๖ กรณีพรรคสันติภาพ และที่ ๒๕/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ กรณีพรรคพลังมหาชน

เมื่อวินิจฉัยในหลักการที่จะไม่ใช้สภาพบังคับแก่กรณีตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองในคดีนี้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อต่อสู้ของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องอีก

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงให้ยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองทั้ง ๓ คำร้องดังกล่าวข้างต้น

นายมานิต วิทยาเต็ม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ